

Beszámolók □ Szemlék □ Referátumok

Könyvtárosoknak

VÉRTESY MIKLÓS

KÖNYVTÁROSOK KISLEXIKONA

MÚZSAK
KÖZMŰVELŐDESI
KIADÓ

Könyvtárosok kislexikona / Vértesy Miklós; az informatikai szócikkeket írta Novák István; közr. az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. - Bp.; Múzsák, 1987. - 251 p. 96 Ft.

A mű címe szerencsésen tág választás. Könyvtárosoknak készült, nekik szükséges ismereteket magában foglaló könyvet jelöl. Nehéz lenne tehát számon kérni, hogy ez vagy az miért maradt ki

belőle, amazt pedig miért közli. A könyvtárosoknak szükséges ismeretek köre ui. csak meglehetősen szubjektív módon írható körül, elég, ha a képzési tematikák körüli vitákra és azok számtalan változására gondolunk. De milyen könyvtárosoknak szól? Kezdőknek vagy nyugdíjba készülőknek, akadémikus képzettségűeknek vagy alapfokon művelteknek, könyvtártörténeti stúdiumokat gondozóknak vagy az informatikával bajlódóknak? A könyvtárosság — be kell látnunk — felettébb sokféle képzettségű, gyakorlatú és érdeklődésű szakembert fog át. Hát még a számukra szükséges ismeretek! Bizonyos törzsanyagban viszonylag könnyen meg lehetne egyezni, de meddig érnek a határterületek? *Vértesy Miklós* munkája a bevezetésben rögzíti, mivel foglalkozik, hogy aztán ne tartsa be a maga szabta korlátokat. A könyvkereskedelmet pl. nem említi a felvett területek között, de azután — nagyon helyesen — annak a fogalmait és intézményeit is hozza, más kérdés: nagyrészt hibásan. Majdnem hasonlóan jár el a könyvkiadással.

Tehát nem könyvészeti, nem bibliográfiai, nem bibliofiliai, nem könyvtártudományi, sőt még csak nem is könyvtártani lexikon az, amit kézben tartunk, hanem mindebből az ismeretből az, amire a szerző szerint a könyvtárosoknak szükségük van. (Mindezek között sok az átfedés, tehát viszonylag könnyen összeválogathatók a szükséges címszavak.) És még hozzá egy "kis" lexikonban.

Van egyáltalán ilyen kislexikon? Nem azért mondjuk, hogy igen, mert kezünkben tartunk egyet, hanem azért, mert szükségességéről, hasznáról meg vagyunk győződve. Mindazoknak, akik első lépéseiket teszik a könyvtári intézményekben szakmai képesítés nélkül, hasznos segítség ez a kötet. És

mennyien, egyre többen vannak ilyenek, akik akár csak érettségivel vagy nem könyvtárszakos egyetemi és főiskolai végzettséggel jönnek hozzánk dolgozni. És még vegyük hozzájuk “a könyvvel dolgozók szélesebb táborát”-t, akikre a kötet szellemi gondozójának, a KMK-nak az előszava is utal. Nem félünk, hogy olvasó-használó nélkül marad a kötet. Első tájékozódásra elég csupán, de erre is szükség van. Eddig azonban nem volt hozzá alkalmas mű.

De nemcsak nálunk, ahol ennél alaposabb, szakmai normaként szolgáló szaklexikon sincs, hanem a gazdagabb szakirodalmi háttérrel rendelkező országokban, nyelvterületeken is jogosult a hasonló kiadványok léte. A Frankfurt am Mainban kiadott *Hiller-féle Wörterbuch des Buches*nak 1980-ban már a 4. kiadása jelent meg. A német nyelvterületen a szakmában csak “a Hiller”-ként emlegetett kislexikon (2300 címszavával még kisebb is, mint Vértesy – ha jól számolom – 3000 címszót tartalmazó műve) a terjedelmesebb, igényesebb társak között sem szorul háttérbe. Igaz, megbízhatósága példás.

Ezt – sajnos – nem mondhatjuk el Vértesy munkájáról. Mások már felsorolták számos tévedését, hiányait, pontatlanságait. (Érthetetlen, hogy négy ilyen kitűnő lektor mellett hogy fordulhat elő ennyi melléfogás.) Ezek szaporításának – noha lenne rá mód – nem sok értelme volna. Összefoglalóan annyit, hogy megbízhatóságban a történeti szócikkek vezetnek, és ez valószínűleg abból következik, hogy Vértesy ott mozog a legotthonosabban. Az informatikai szócikkek szerzője, *Novák István* is elfogadható munkát végzett. Címszavai lehetnének hosszabbak is, de első tájékozódásnak így, ilyen röviden is megfelelőek.

A lexikon tájékoztató szerepe a mai könyvtári gyakorlat területén lenne a legszükségesebb, miközben ez a leggyengébb része. Sok lényeges fogalom hiányzik, pl. a könyvtártani részből a raktári lap, választólapp, fonotéka, hangzótár, hangos könyvtár; a könyvkötészeti fogalmak közül pedig olyanok, mint az aranyozás, a kasírozás, a címnyomás.

A csúcstechnika humán szempontjai a szakkönyvtárakban

A számítógépek mind kiterjedtebb könyvtári alkalmazása indokolja azokat a vizsgálatokat, amelyek a megváltozott munkakörülményeknek az információs szakemberekre és munkahelyükre gyakorolt hatását vannak hivatva feltárni. Itt a munkaidejük számottevő részét online kapcsolatban eltöltő dolgozók fizikai és lélektani állapotáról, illetve ennek tüneteiről lesz szó.

Az intézményekre vonatkozó címszavak majdnem mindegyike tartalmaz helytelen megállapításokat. Ezek egy része eleve tévesen került a szövegbe, a másik időközben végbement változás. Ez utóbbi nem csoda, hiszen a kiadvány átfutási ideje több mint 3 év volt.

A KMK ennek az egyéni teljesítményen alapuló munkának a kiadásával szerény célra vállalkozott, és azt el is érte. Kissé ódon nyelve és avított szemlélete ellenére hasznos kis kézikönyvet adott közre.

A kiadói előszó első lépésének tekinti ezt egy terjedelmesebb szaklexikon felé. Az mindenesetre mindarra vállalkozhatna és vállalkoznia is kellene, amitől itt a kiadó és a szerző egyaránt óvatosan elhatárolta magát. A szaklexikonra annál inkább szükség lenne, mert más, a rokonterületeket átfogó kézikönyvek sem megfelelő mértékben és arányban foglalkoznak a könyvtárügyi, könyvtártani címszavakkal. A *Kenyeres Ágnes-féle Kulturális kisenciklopédia* (Kossuth, 1986) pl. egyértelműen művelődéstörténeti irányultságú, s ezért elsősorban történeti jellegű (egyébként színvonalas és terjedelmes) szócikkeket hoz a könyvtárakról, de nem vállalkozik a gyakorlati kérdések tárgyalására. (Mellesleg az is *kis* enciklopédiának nevezi magát, pedig terjedelme legalább ötszöröse a Vértesyének!) Az előmunkálatok – különféle egyéb kiadványokban – megtörténtek, a szerzőgárda is rendelkezésre áll. Egy alkalmas és színvonalas szakmai lexikon létrejötte tehát elsősorban a szervezőmunkán múlik. A szakmának szüksége lenne rá, talán még a kiadás költségeit is elő lehetne teremteni.

Mellette a Vértesy-féle kislexikonhoz hasonlóra is szükség lenne. Egy ilyen alapozó, bevezető jellegű kislexikont néhány rokonszakma (könyvterjesztés, könyvkiadás, nyomdászat stb.) pályakezdői részére együtt lehetne kiadni.

Kiss Jenő
(FSZEK)

A technostressz és a technokratizmus fogalma és természete

Az utóbbi években számos megfigyelő – pszichológus, szakértő, tanácsadó stb. – mutatott rá a csúcstechnika negatív hatásaira. Különféle testi-lelki zavarokat fedeztek fel azok körében, akik munkaidejük túlnyomó részét gépkörnyezetben töltik.